

Oever

Najaar 2012

64

Natuurwerkdag op zaterdag 3 november 2012

Vereniging “De Oeverlanden Blijven!”

De Oeverlanden is een onbedoeld stukje nieuwe natuur dat zich sinds de jaren zestig ontwikkeld heeft op een vergeten plek ingeklemd tussen de gehele noordoever van de Nieuwe Meer en de snelweg A4 naar Schiphol.

Uit de actiegroep die het terrein in de jaren tachtig voor stadsontwikkeling behoeft heeft, is de Vereniging "De Oeverlanden Blijven!" voortgekomen die het gebied thans met steun van vrijwilligers en in samenwerking met het stadsdeel Nieuw-West op traditioneel-ecologische grondslag beheert.

Blijvende betrokkenheid bij het gebied zal ook in de komende jaren nodig zijn om aantasting van het gebied te voorkomen, en de natuurwaarden te behouden dan wel te versterken.

Colofon

- De *Oever* is het blad van Vereniging "De Oeverlanden Blijven!" (VDOB!). Het verschijnt twee maal per jaar. Leden/donateurs ontvangen elk jaar een kalender.
- Nieuwe leden kunnen zich aanmelden via de website; per e-mail; schriftelijk en/of door minimaal 8 euro te storten op gironummer 4068809 o.v.v. 'Nieuw lid'. Vergeet niet uw adres te vermelden.
- Aan dit nummer werkten mee: Tello Neckheim, Daphne de Wijs, Nico Jansen, Liesbeth Stricker, JanKees van Dijk, Rein Cremer, Sonja Hoekmeijer, Hans Bootsma, Henk Smit, Gerard Molewijk en Ria Beerlage.

Bezoek aan de vereniging

U bent welkom in Natuur- en MilieuEducatiecentrum (NME) De Waterkant aan het Anton Schleperpad bij de Nieuwe Meer (vlak achter jachthaven Onklaar Anker). Hier is tevens het depot van waaruit de beheervrijwilligers werken. Het NME is tijdens excursies en doorgaans op dinsdag en woensdag tussen 10.00 en 16.00 uur geopend, evenals soms op zondag. Tel: 0206691963. De excursies beginnen doorgaans bij het NME.

Bestuur:

Poggenbeekstraat 21-II, 1073 JE Amsterdam.
Tel: 0206753055.

Ledenadministratie:

Jacob van Lennepkade 109-D, 1054 ZJ Amsterdam

Medewerkers

bestuur@oeverlanden.nl

Ad interim voorzitter, Liesbeth Stricker

Vice-voorzitter, Daphne de Wijs

Penningmeester/ledenadministratie, Ria Beerlage

Bestuursleden, Nico Jansen, Tello Neckheim

Publicaties: vacature

Publiciteit: JanKees van Dijk. Tel: 0206171915

(vóór 9.00 en na 21.00 uur)

Webmaster: Ben Bolscher

Beheervrijwilligers: Rein Cremer. Tel: 0206934480

Biobende: Natuurclub voor kinderen. Sonja Hoekmeijer:
natuurclub@oeverlanden.nl

Stichting Veldstudie: coördinator natuureducatie

David Geurtz. Tel: 0347342085 of 0641892490.

natuureducatie@oeverlanden.nl

In dit nummer:

- 2 Colofon / In dit nummer
- 3 In Memoriam Chris Arntzen
- 4 Een woordje vooraf, Liesbeth Stricker
Herinneringen aan Chris, Rein Cremer en
Liesbeth Stricker
- 5 Column, Egbert Tellegen
Herinnering Chris, Daphne de Wijs en
Hans Bootsma
- 6 Essay Amsterdamse Bos, Nico Jansen
- 8 Uit de ALV, Daphne de Wijs
- 9 Het jaar van de bij, Wichert Stemerding

- 10 Herinnering Chris, Tello Neckheim
Contributie / Oproep redactie-medewerker
Oproep Natuurwerkdag 2012
- 11 Boek Natuurlijk Amsterdam
Herinnering Chris, Ria Beerlage
- 12 Historisch artikel, Henk Smit

Foto voorpagina: Gerard Molewijk

Druk

De Appelbloesem Pers, Amsterdam

Oplage: 1150

In Memoriam Chris Arntzen

Vlak na de ALV, waar Chris voor het eerst niet aanwezig was, is hij op maandag 28 mei in zijn huis aan de Lomanstraat overleden. Begin februari was zijn vrouw Chrisje overleden, en sedertdien ging ook de gezondheid van Chris snel achteruit.

Chris werd 12 juli 1920 in Amsterdam geboren. In 1933 verhuisde hij met zijn ouders, twee broers en zes zussen naar de Lomanstraat in Amsterdam-Zuid, waar hij ook bleef wonen met zijn vrouw en drie zoons. In de Tweede Wereldoorlog werd Chris opgepakt door de Duitsers omdat hij het illegale blad *Vrij Nederland* verspreidde. Dat kostte hem twee jaar dwangarbeid in Duitsland. Nadien werkte hij twintig jaar als onderwijzer en daarna nog twintig jaar als leraar aan de Christelijke Pedagogische Academie in Amsterdam-Zuid.

Tijdens zijn pensionering las Chris over de Oeverlanden en besloot om eens op een werkdag te gaan kijken. Maar toen hij kwam was er niemand. Verbolgen belde Chris de toenmalige vrijwilliger en voelde zich uitgedaagd zelf iets te organiseren. Al snel werd Chris vrijwilliger in het veld, maar begon in 1987 ook als bestuurslid. Hij nam de functies van penningmeester en ledenadministrateur op zich en toonde daarmee aan een heel actieve en krachtvolle vrijwilliger te zijn. Hij heeft zich intensief beziggehouden met het kantorenpark Riekerpolder. Mede door zijn

Foto: familie Arntzen

Foto: Yigal Boegborn

toedoen zijn de kantoren een kwartslag gedraaid en minder hoog geworden. Dit speelde tussen 1989 en 1995, toen het Nissankantoor is gebouwd, nu Mexx.

In 1992 heeft hij zich intensief beziggehouden met het tracé voor de gaspijpleiding door de Oeverlanden. Dat is toen onder het fietspad komen te

liggen waardoor veel bosschages gespaard zijn gebleven. In 2007 had hij bemoeienis met de ecotunnel in het Christoffel Plantijnpad onder de A4. Veel ideeën en ontwerpen van zijn hand werden uitgevoerd en Chris was een meester in het vinden van onjuistheden in ambtelijke rapporten. Niet alleen kon Chris kritiek leveren op ideeën van beleidsmedewerkers, maar hij kwam ook met alternatieven. Hierdoor werd zijn kritiek vaak serieus genomen, evenals de Vereniging "De Oeverlanden Blijven!". Zo ging hij de

strijd aan met het stadsdeel over de locatie en het ontwerp van het huidige Natuur- en Milieu Educatiecentrum. Een strijd die Chris uiteindelijk won. Voor veel vrijwilligers was Chris een inspirator en bruggenbouwer. Hij werd bekend om zijn zwart-wit tekeningen van de natuur die in de Oevers en kalenders werden gepubliceerd. Chris was ook bekend om zijn doortastende manier van schrijven en voordragen tijdens bijeenkomsten in het stadsdeelhokkantoor en elders. Zijn activiteiten werden door de stadsdeelbestuurders opgemerkt: zij droegen Chris voor voor een lintje. Voormalig burgemeester Job Cohen maakte Chris lid van de Orde van Oranje-Nassau. Chris kreeg daarvoor nog van de toenmalige milieuwethouder Grondel een ereteken van de Stad Amsterdam. Pas nadat Chris negentig jaar was geworden begon hij zijn bestuurswerkzaamheden over te dragen aan andere bestuursleden. Vorig jaar werd hij tot erelid van de vereniging benoemd. Wij zullen Chris missen en blijven hem herinneren als een daadkrachtige man met veel sociale en creatieve denkbeelden. In deze Oever gedenken we Chris door te beschrijven hoe wij hem zagen.

Het bestuur en vrijwilligers

Foto: familie Arntzen

Deze tekst staat op onze website www.oeverlanden.nl

Hoe zet ik koffie?

Chris had een groot technisch inzicht. Apparaten, van zijn oude zaagmachine tot iets als een haakse slijper, kenden geen geheimen voor hem. Dachten wij. Tot die keer dat Chris besloot om alvast koffie te zetten voor de veldwerkers. Na een grondige studie van het koffiezetapparaat zag hij als enige optie om koffie en water samen in het waterreservoir te doen. Dat werd niets, en het maakte wel duidelijk wie bij de Arntzens thuis de scepter over sommige apparaten zwaaide.

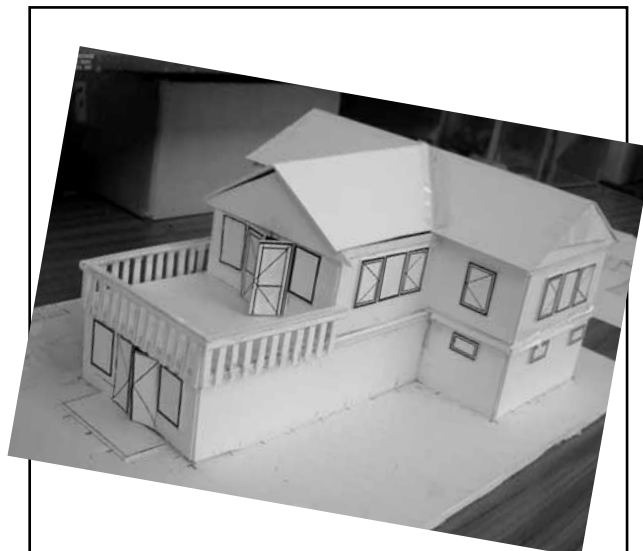
Ik heb een plannetje

Heel vaak kwam het voor dat Chris een schets op tafel legde en dan iets zei als: "ik heb iets bedacht". Dat kon werkelijk van alles zijn, een nieuw ontwerp voor strandjes, een avonturen-archipel, een NME-Centrum of een idee voor de plaatsing van een houtkachel. De schetsen waren altijd perfect uitgewerkt en werden, indien nodig na eventueel kritisch commentaar, vaak al de volgende dag opnieuw voorgelegd. De resultaten van die schetsen maken het ook onmogelijk om Chris te vergeten: je loopt dagelijks aan tegen veel dingen die hij heeft bedacht of waaraan hij heeft (mee)gewerkt, en die soms zijn naam dragen: de Arntzen-vijver en het Arntzen-pad.

Brood met leverworst

Ooit was er vrijwilliger Paul die, om wat voor reden dan ook, niet in staat was om zelf een lunchpakket klaar te maken en mee te nemen. Toen Chris dat door kreeg heeft hij ruim een jaar lang elke werkdag extra boterhammen met leverworst meegenomen voor deze Paul. Zulke vrijgevigheid had hij ook met boeken: wanneer hij wist van een specifieke belangstelling van iemand, dan legde hij wel eens een boek voor je neer en zei dan: "hier, dat leek me wel iets voor jou". Ook van zijn schetsen en litho's hebben veel vrijwilligers er wel eentje thuis hangen. Van zijn gewoonte om rondom zijn verjaardag volop kersen te serveren hopen wij een traditie te maken.

Rein Cremer

Maquette

Chris herinner ik mij als een gedreven man die, als hij een idee had, daar volledig voor ging en ook niet was om te praten. Persoonlijk kreeg ik met hem te maken in 2004 toen hij namens de vereniging zijn ontwerp van 'De Waterkant' bepleitte bij de stadsdeelraad van Slotervaart. Hij verzette zich fel tegen de bouw van het ontwerp van het stadsdeel dat in zijn ogen kindonvriendelijk was en op een minder geschikte plek zou komen. Dat hij erg vasthoudend was hebben wij als stadsdeelbestuurders toen ervaren. Met een door hemzelf gemaakte maquette bestookte hij de verantwoordelijke portefeuillehouder en tijdens commissievergaderingen probeerde hij daarmee de raadsleden te overtuigen van zijn gelijk. Het heeft de nodige maanden gekost en ik heb in die periode een ambtenaar wel eens krachttermen richting Chris horen bezigen maar dat deerde hem niet, hij hield zijn poot stijf en won.

Toen het ontwerp van Chris was gerealiseerd bleek tot mijn verbazing dat zijn maquette, die er minder gelikt uitzag dan de maquettes van professionele ontwerpers, precies het miniatuur was van het gerealiseerde gebouw zoals op bijgevoegde foto is te zien.

Liesbeth Stricker

Ad interim voorzitter

Sinds de Algemene Ledenvergadering van 19 mei j.l. probeer ik de voorzittershamer van Tello Neckheim tijdelijk over te nemen. Niet omdat Tello geen voorzitter meer wilde zijn maar omdat hij van mening was de taken van een voorzitter niet meer goed te kunnen uitvoeren door zijn drukke werkzaamheden. Nu ik dus de voorzittershamer heb overgenomen wil ik mij voorstellen aan de leden. Eind jaren negentig werd ik lid van de vereniging nadat ik had meegelopen met de paddenstoelenexcursie. In mijn jaren als portefeuillehouder milieu van Slotervaart werd ik betrokken bij de bouw van het huidige onderkomen De Waterkant.

Zodoende had ik ook regelmatig contact met de bestuursleden van de vereniging. Nadat ik mij had teruggetrokken uit de actieve politiek heb ik mij in 2009 beschikbaar gesteld voor een bestuursfunctie. De door de vereniging georganiseerde excursies in de Oeverlanden wil ik nog eens extra aanbevelen bij de leden. De afgelopen periode wilde het weer helaas niet altijd meewerken waardoor er soms erg weinig deelnemers verschenen, maar het seizoen is gelukkig nog niet voorbij en op zaterdag 3 november is de Landelijke Natuurwerkdag. Wij verwachten dat veel leden zich voor die dag aanmelden om samen met de beheervrijwilligers werkzaamheden te verrichten in de Oeverlanden.

Liesbeth Stricker

Foto: Thomas Heere

De dame met de hond

Gedurende enkele jaren zwom ik in de zomermaanden vanaf een steiger in de Oeverlanden 's morgens vroeg tussen 6 en 7 uur in het Nieuwe Meer. Ik fantaseerde dan over iemand met een vakantieverhaal. Die vertelde over een lange autoreis naar Zweden. Na enkele dagen kwam hij eindelijk aan bij zijn vakantieverblijf. De inspanningen van de afgelopen dagen werden vergoed want daar kon hij helemaal alleen in een meer zwemmen. Ik zou hem dan antwoorden dat het helemaal niet nodig is om daarvoor een verre reis te ondernemen. Omdat je ook helemaal alleen in een meer kan zwemmen als je 's morgens vroeg even onder de weg naar Den Haag door naar het Nieuwe Meer fietst. Maar helemaal eerlijk zou dat verhaal niet zijn. Want vaak was er wel een andere bezoeker

op dat vroege uur. Een oude, vrij kleine en slanke dame met een witte hond met rood bruine vlekken. Ze had altijd een plastic zak bij zich en stopte daarin het afval dat ze onderweg tegen kwam. Later kwam ik haar wel eens tegen als ik door het gebied fietste en begroetten we elkaar. Maar echt kennis gemaakt hebben we nooit.

De dame met het hondje is een bekend verhaal van de Russische schrijver Anton P. Tsjechov. Voor mij is zij (zonder verkleinwoord) het symbool van de onbaatzuchtige vrijwilliger die zich inzet voor ons prachtige natuurgebied dat met strijd en inzet behouden bleef en nog steeds blijft.

Egbert Tellegen, Inwoner van Sloten sinds 1964

PS. De genoemde dame blijkt Josephine Hoogmoed te heten.

Spin

Het is omstreeks 1998. Het Milieucentrum Amsterdam, inmiddels opgegaan in De Gezonde Stad, wordt geconfronteerd met dreigende bezuinigingen door de gemeente Amsterdam en doet een beroep op de vele aangesloten groepen om te laten weten waarom het MCA niet gekort kan worden. De oproep is koud de deur uit of er schuifelt een grote spin door de statige hal van het Hugo de Vriescentrum. Aangekomen bij de administratie, komt Chris Arntzen onder de spin te voorschijn. "Wat vinden jullie er van als ik zo ga inspreken in de commissievergadering? MCA moet zijn rol kunnen blijven spelen als spin in het web van de Amsterdamse groene -en milieugroepen!"

De publieke tribune was afgeladen met verontwaardigde vertegenwoordigers van het Amsterdamse milieu, onder wie één spin. De toenmalige bestuursvoorzitter Nico Papineau Salm voerde het woord namens MCA en aangesloten groepen gehuld in een laken met een grote harige spin in het web. MCA en groepen gingen er financieel minder op achteruit dan de gemeente voor ogen had en de spin wreef zich vergenoegd in de 8 pootjes.

Daphne de Wijs

PS. Er zijn van deze commissie(raads (?) vergadering veel foto's gemaakt. Wie helpt ons aan een foto, liefst digitaal? Ze kunnen worden geplaatst in de Oever van het komend voorjaar. Graag versturen naar bestuur@oeverlanden.nl met vermelding van 'Raadsvergadering over MCA

Stimulerend

Chris wist vaak mensen te vinden om taken binnen de vereniging op zich te nemen of om mensen van buiten de vereniging erbij te betrekken. Dit gold zeker ook mijn persoon. Ten tijde van het gereedkomen van de nieuwe Waterkant vroeg Chris me of ik "iets met planten wilde doen" bovenop de vleermuisbunker, waar ter isolatie nog een laag grond moest worden aangebracht. Dat hoefde hij me geen twee keer te zeggen. Verder wilde hij er nog een daktuintje bij, en zo verscheen er nog een daktuintje aan de achterkant, boven het van de rest afgescheiden gedeelte voor houtopslag. Daarna stelde hij voor er nog een vegetatiemuurtje bij te doen, opgetrokken uit oude stenen en ouderwetse kalkspecie. Daar zag ik best wel tegen op. Ik had immers nog nooit gemetseld. Maar als ecologisch hovenier wilde ik me niet laten kennen. En natuurlijk wilde ik ook niet graag het door Chris in mij gestelde vertrouwen beschamen. Dus zette ik mij schrap en ontwikkelde ik het nu bestaande muurtje aan de linkerachterkant van de vleermuisbunker, waar op dit jaar de eerste echte muurplant zou verschijnen.

Ook op andere plekken langs de vlinderburcht kwam hij met ideeën om planten te laten groeien. Hij zei dat achter de voormuur een spouwmuur gevuld met grond zat die, door een beperkt aantal gleuven in een aantal voegen te boren, voor planten bereikbaar zou kunnen worden. Verder hing hij nog een aantal bakken op langs de loopbrug tegen de loods aan, waar ik nog een aantal plantensoorten kon aanbrengen die niet geschikt waren voor de vleermuisbunker zelf. Op deze manier kon ik mijn heemtuin- en vegetatiekennis flink uitleven.

Waar Chris zorgde voor de hardware, deed ik dat voor de software. Het gaf mij het vertrouwen en het enthousiasme nog enkele andere plekken van de depottuin aan te pakken en in te richten. En zo raakte ik steeds meer bij de Oeverlanden betrokken. Dit is één van zijn vele bijdragen aan de Oeverlanden die ik zo ook persoonlijk als heel stimulerend heb ervaren.

Hans Bootsma

Essay Oeverlanden Nieuwe Meer

Als onderdeel van een nieuw bestemmingsplan voor het Nieuwe Meergebied is in juni dit jaar een essay verschenen waarin de gedachten over dit gebied vrijelijk de loop worden gelaten. Misschien is de toonzetting een beetje pessimistisch omtrent hetgeen nu al aanwezig is, dan wel dat de waardering daarvoor in onvoldoende mate tot uiting komt. Voor dit alles is eigenlijk alleen de onverschilligheid van de gemeentebestuurders van de afgelopen decennia verantwoordelijk. Er mocht ook nooit iets ten goede aangepakt worden, of in samenhang met het bestaande.

In dit essay wordt een aantal tekortkomingen in het gebied benoemd. De eenzijdige aandacht voor het autoverkeer of de busbaan, waardoor er een zeer verbrokkelde infrastructuur voor voetgangers en fietsers is overgebleven. Veel hekwerken schaden het openbare karakter, de hondenclubs in het oosten, de volkstuinten en de jachthavens in het westen. Daarnaast de kunstenaarsbroedplaatsen die niet uitnodigen voor bezoek. En ook ons eigen depot zit achter een bouwhek dat bezoekers zal afschrikken.

Bedacht moet worden dat er nooit geld en interesse was om hieraan iets te doen. Goed dat dit essay het aankaart. Nu het gebied ten zuiden van de A4 bij het Amsterdamse Bos gevoegd wordt in de nabije toekomst is er een uitgelezen kans dat deze zwaktes kunnen worden omgebogen. Alle plannen zullen in de toekomst door een platte, transparante organisatie worden beoordeeld op kwaliteit en samenhang. En worden uitgevoerd.

Dat op een aantal plaatsen het gebied wordt opengelegd voor wandelaars, in het verlengde van het Christoffel Plantijnpad en de Anderlechtlaan lijkt mij gerechtvaardigd vanuit het idee dat daarmee de bewoners en de werkers van de kantoren in de Riekerpolder gemakkelijker het gebied in kunnen gaan. Doorzicht naar het Nieuwe Meer kan op een aantal geschikte plaatsen gecreëerd worden, ten koste van bomen, maar het kan de belevingswaarde van de bezoekers verhogen, en komt planten die afhankelijk zijn van voldoende bezonning weer ten goede.

Kleinschalig

Donkere wegslak
Foto: Tello Neckheim

Ik geloof dat de opstellers van dit essay de Oeverlanden van het Nieuwe Meer op waarde weten te schatten. Wellicht zijn ze wat te ambitieus vanwege de vele

toegedachte functies op dit gebied dat toch bescheiden is qua omvang. Kleinschaligheid is geboden, een evenemententerrein is het niet, daarvoor moet worden verwezen naar het gebied in het Amsterdamse Bos, ten zuiden van de A9. Ook al wordt de verenging niet expliciet genoemd in het essay, ik denk dat we voldoende mogelijkheden hebben om de ontwikkelingen te beïnvloeden. Vooral vanwege de kennis en ervaring die we in bijna 30 jaar hebben opgedaan. Vele bestuurders, ambtenaren en politici hebben we zien komen en weer gaan, de vereniging is hier de stabiele factor.

Reuring is er in Amsterdam, ook buiten de ring, al in voldoende mate, laten we hier rust en ruimte houden waarin mens, plant en dier kunnen blijven gedijen.

Nico Jansen, september 2012

Het Amsterdamse Bos verlegt haar grenzen

Op 4 april van dit jaar is door de gemeenteraad, zonder hoofdelijke stemming, het voorstel van Burgemeester en Wethouders aanvaard, waarbij de noordelijke grens van het Amsterdamse Bos opschuift naar de A4. Daardoor gaan de gehele Oeverlanden en de weilanden van de Riekerpolder op termijn (uiterlijk per 2015) onderdeel uitmaken van het Amsterdamse Bos. Hiermee wordt een idee van Jac.P.Thijssse uit 1908 werkelijkheid: "Op deze manier krijgen we zonder groote onkosten niet een park, maar een parklandschap met het Nieuwe Meer als centrale waterpartij" Hij schrijft dit in januari 1908 in een artikel in het Algemeen Handelsblad getiteld: *Parkenquaestie II*.

Dit idee is door de vereniging ook altijd ondersteund, getuige het rapport uit 1985, getiteld: *De kroon op het Amsterdamse Bos*. In de overtuiging dat goed en bestendig beheer alleen kan geschieden in een organisatie die dat tot haar kerntaak rekent. Een stedelijke organisatie kan logischerwijze niet haar aandacht aan de stadsrand geven, daarvoor eisen de dagelijkse stedelijke kwesties alle aandacht.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

In het debat in de gemeenteraad is weinig aandacht voor de grensverlegging, terwijl dat toch van historische betekenis moet worden geacht. Deze beslissing kan ook niet zonder gevolgen zijn voor behandeling van het nieuwe bestemmingsplan voor ons gebied door de stadsdeelraad in september: er dient zoveel mogelijk conserverend bestemd te worden vooruitlopend op de nieuwe realiteit.

Na een grensverlegging in de jaren negentig naar het zuiden toe, Schinkelpolder, ter compensatie van het verlies van de 'Vietnamweide' aan het tennispark, volgt dan nu een uitbreiding naar het noorden, naar de bewoners van Amsterdam toe! Het is als bij *MacBeth*, waar op een gegeven moment ook het bos opruikt naar het kasteel, volgens de legende zou het dan gedaan zijn met de macht van de heerser. Gezien de Amsterdamse omstandigheden zullen er niet zulke effecten optreden, denk ik.

Toekomstige rol van de vereniging

Gezien de al langer bestaande plannen voor oprichting van een beheerstichting voor de Oeverlanden en Riekerpolder, lijkt zich nu een kansrijke situatie voor te doen om dat te realiseren. Het Amsterdamse Bos valt onder de Dienst Maatschappelijke Ondersteuning en opereert vanaf het werkdepot nabij de A9. De Oeverlanden liggen van daaruit gezien enigszins geïsoleerd vanwege het water van het Nieuwe Meer. Voor de hand liggend is de gedachte om het beheer vanaf het bestaande depot ter plekke te blijven uitvoeren.

Het Amsterdamse Bos werkt met een jaarbegroting van 6 miljoen terwijl voor een goed beheer van de Oeverlanden een bedrag gemoeid zal zijn dat ongeveer de 200.000 zal belopen. In het gemeenteraadsbesluit van 4 april wordt tevens bepaald dat gefaseerd betaald parkeren zal worden ingevoerd, een verdienmodel dat ook bij de Oeverlanden een rol zou kunnen spelen als de huidige vrije busbaan weer in de oude staat van de parkeerplaats wordt teruggebracht.

Beheerplan 2010-2020

Voor de Oeverlanden ligt dit plan nog steeds voor, op basis waarvan het beheer wordt uitgevoerd. Daar kunnen we voorlopig nog goed mee vooruit. Op die manier kan een rustige overgang gemaakt worden naar een nieuwe organisatie. Als vereniging hebben we in 1990 de komst van het stadsdeel Slotervaart- Overtoomseveld meegemaakt, de naam werd in 1998 ingekort tot Slotervaart.

In 2010 werden de drie westelijke stadsdelen ge-fuseerd tot Nieuw-West waardoor veel bekende gezichten verdwenen en nieuwe ervoor in de

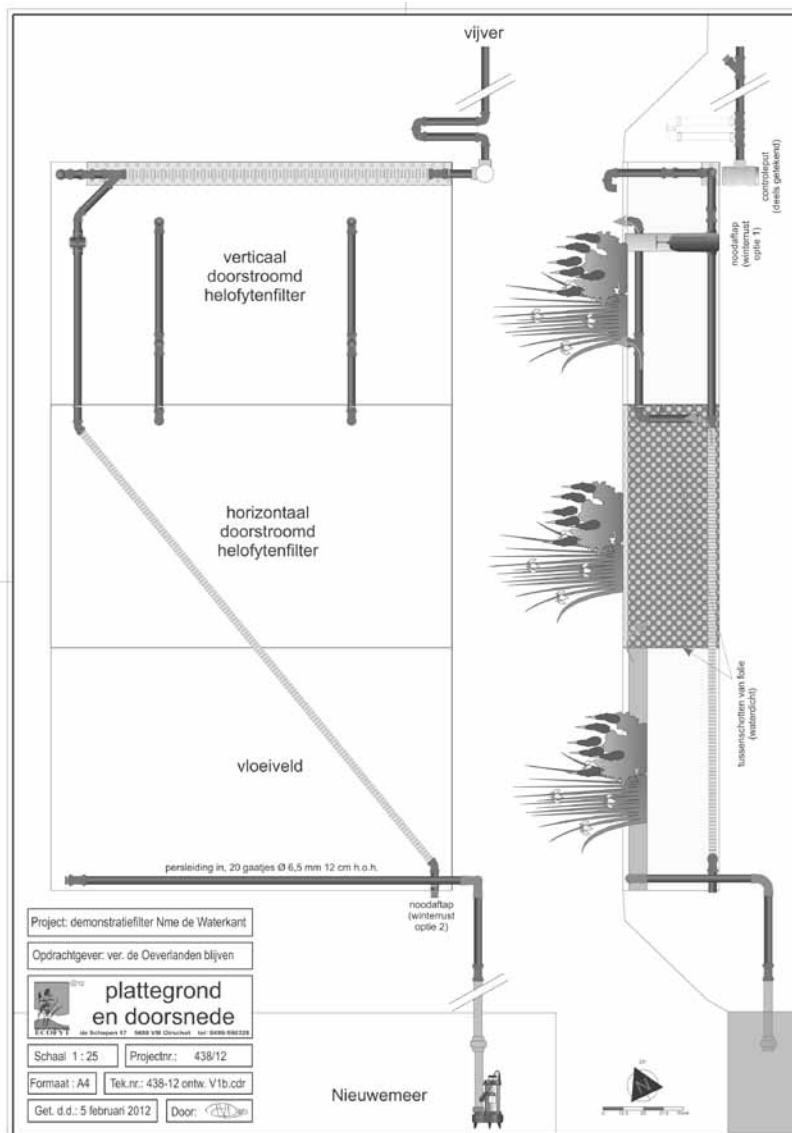
plaats kwamen. In 2014 kan er een einde komen aan de stadsdeelraden waardoor weer een nieuwe indeling van de stad tot stand gebracht moet worden. Het zou prachtig zijn dat we dan onder de paraplu van het Amsterdamse Bos komen welke organisatie sinds 1934 een grote mate van continuïteit kent en de benodigde expertise. Inmiddels worden gesprekken gevoerd tussen het verenigingsbestuur en de mensen die voor het Amsterdamse Bos de uitbreiding moeten gaan vormgeven.

Raadsbesluit 4 april 2012

Het raadsbesluit is in te zien op de website van de gemeente, ook de discussie in de raad is op de site te volgen. In het deel van het besluit dat betrekking heeft op de Oeverlanden, staat dat de overdracht van het beheer en onderhoud van de Noordelijke Oeverlanden aan het Amsterdamse Bos uiterlijk in 2015 zal plaatsvinden.

Nico Jansen

Zie pagina 8 concept helofytenfilter.

Uit de Algemene Ledenvergadering van mei 2012

Hieronder staan enkele belangrijke zaken die op de laatste Algemene Ledenvergadering (ALV) zijn besproken. Waar dan ook door geïnspireerd, elk jaar kunnen wij ons verheugen op een groepje van zo'n 25 vaste ALV-bezoekers. Na afloop van de ALV hield Ruud Jansen een lezing over kevers en wantsen, op zich al een goede reden om de ALV bij te wonen

De onderwerpen waarover het meest uitgebreid gesproken is, zijn niet de vaste hamerpunten zoals de jaarverslagen van bestuur, beheervrijwilligers, publiciteit en natuurclub. Gelukkig zijn er altijd leden die met verstand van zaken kijken naar de jaarrekening. Of meedenken hoe wij onze financiële situatie kunnen verbeteren, bijvoorbeeld door de ANBI-status aan te vragen waarmee giften fiscaal aftrekbaar worden. De kascommissie keurt de financiële verantwoording goed. Dat is altijd prettig om te horen.

Beheerstichting

Over het jaarverslag van het bestuur worden door de beheervrijwilligers kritische vragen gesteld over een eventueel op te richten Beheerstichting. Zo'n stichting zou het beheer van de Oeverlanden in handen nemen, los van het stadsdeel, zoals de Tuinen van West dat doen. De constructie daar is een Vereniging Vrienden van - overleg, waarin iemand van het stadsdeel zitting heeft. Om welk gebied gaat het: alleen het depot of meer, ook de oevers? Dat is niet duidelijk, maar wel essentieel. Ook de financiële onderbouwing is te summier.

Er zijn vragen over de geëigende organisatievorm: stichting of vereniging? Een vereniging is democratischer van opzet, maar een stichtingsvorm is meer voor een organisatie die gelden wil verwerven. Door de vrijwilligers wordt een voordeel genoemd van het in eigen beheer nemen van de Oeverlanden. Een voorbeeld uit de praktijk, het maken/herstellen van een bruggetje. Vrijwilligers kunnen dat met hout uit eigen voorraad doen, het stadsdeel voert het werk uit op een manier die veel meer geld kost. Binnen het VDOB! bestuur is de inhoudelijke discussie nog gaande over de voors en tegens. Wat is er logischer om hierover het gesprek aan te gaan met de vrijwilligers?

Een serieus gesprek hierover wordt des te actueler gezien de gemeentelijke plannen om de Noordelijke Oeverlanden beleidsmatig bij het Amsterdamse Bos te betrekken. Of liever gezegd om het Amsterdamse Bos te verrijken met de parel aan de noordzijde van de Nieuwe Meer.

Helofytenfilter

Het Waterplan *Oase aan de Zuidas*, is enkele jaren geleden opgesteld door Nico Jansen en wordt gedragen door het VDOB!bestuur. Een onderdeel hiervan is het helofytenfilter: een manier om water te zuiveren door middel van

planten. Ook dat ontlokt kritische vragen door beheervrijwilligers. De financiële onderbouwing zou onvoldoende zijn. Gaan de kosten niet te hoog uitpakken en staan deze kosten in verhouding tot de beoogde milieuwinst, namelijk schoner water en het nat houden van bepaalde gebieden? Nader overleg over het aanleggen van en de lokatie van het helofytenfilter volgt nog. Inmiddels is het Waterplan hier en daar aangepast, onder andere het belang van het educatieve element.

Inventariseren

Beheer dat is gericht op instandhouding van soorten en biodiversiteit is de core business van onze vereniging. Daarover is iedereen het eens. Inventarisatie en onderzoek van het gebied blijft noodzakelijk. In navolging van Staatsbosbeheer is het organiseren van een 1000-soortendag een optie. Staatsbosbeheer houdt dit elk jaar in één van hun gebieden en daar werken honderden vrijwillige natuurkenners aan mee. Hoe gaan we dit effectief aanpakken? Wie van de leden/lezers voelt zich aangesproken om een bijdrage te leveren in welke vorm dan ook? Reacties graag naar bestuur@oeverlanden.nl.

Rondvraag

Waarom doet de vereniging bankzaken met de ING en niet bijvoorbeeld met de ASN? Antwoord: Het bestuur heeft inmiddels de zakelijke spaarrekening ondergebracht bij de ASN-bank.

Er vindt een presentatie plaats van een op eigen initiatief gemaakte poster van de Oeverlanden. Mooi! Met daaraan gekoppeld een vraag om financiële steun voor een folder ter promotie van ons gebied. Het volledige verslag is te vinden op www.oeverlanden.nl

Daphne de Wijs

Bijen

De vorige herfst vertelde ik over de bijen op de Oeverlanden en hoe ik daar de imkerij ingerold ben. Hoe we aan onze volken kwamen en dat, als ze goed de winter door kwamen, we een observatiekast neer zouden zetten. Het bijenjaar loopt nu op zijn eind, dus een mooi moment om bij te praten.

Het is een heel interessant jaar geweest op bijengebied. Internationaal het Jaar van de Bij, nationaal het Jaar van Idiote Weersomstandigheden en persoonlijk het jaar dat ik eindelijk mijn diploma bijenhouden kan halen (de cursus zat steeds vol de afgelopen jaren).

Het Jaar van de bij was ironisch genoeg een extra slecht bijenjaar, vooral door het slechte weer. Op de Oeverlanden heeft van de vijf volken die we inwinterden slechts één volk het gehaald. Drie stierven er tijdens de winter en een vierde vertrok ineens met achterlating van een kast vol voer; een raadsel. De ondergang van de eerste drie was veroorzaakt door het ongewone winterweer. Eerst heel warm en zacht, dan plotseling een periode strenge vorst. In die warme periode deden veel dieren alsof het al voorjaar was. Zo werden er jonge eendjes gezien en kikkers uit hun winterslaap. Ik zag zelf kokmeeuwen paren en een wespenkoningin die klaarwakker rondvloog.

En de bijen hebben zich dus ook vergist. Toen we de kasten inspecteerden zagen we bijen in het popstadium (net als rupsen verpoppen bijenlarven zich). Dat betekent dat de koningin weer eitjes was gaan leggen. Normaal legt de koningin in de winter geen eitjes. De bijen kruipen op een kluit (wintertros) en houden elkaar zo warm (ongeveer 14° C). Zo'n tros beweegt zich heel langzaam over de raten met honing zodat er steeds te eten is. Tegen het voorjaar - en nu dus midden in de winter - begint ze weer met leggen en dan houden de bijen de temperatuur rondom het broed op zo'n 35° C. Dat was natuurlijk niet vol te houden toen de kou inviel. Toch willen ze instinctief het jonge broed verzorgen in plaats van op een kleine tros te kruipen. Helaas hebben ze het daardoor niet overleefd. Op de cursus hoorde ik meer imkers die op deze manier volken verloren hadden.

Het hele jaar is het weer wat vreemd gebleven. Het voorjaar was vrij vroeg warm, waardoor de bloemen vroeg bloeiden. Vervolgens werd het weer koud en regenachtig.

Te koud en te nat voor de bijen om nectar en stuifmeel van de bloemen te halen. We hebben ze moeten voeren op een moment dat er anders soms honing geoogst kan worden. De volken zijn ook vrij klein gebleven.

Foto: Tello Neckheim

Nu is het net erg warm geweest en de bijenvolken waren erg druk. Maar de natuur lijkt toch nog van slag. Zo zag ik drie weken terug nog een Kieviet en anderhalve week terug (eind augustus) nog een fuut, beide met jongen. Ik ben benieuwd hoe het deze winter afloopt, of ze genoeg kracht op hebben gedaan om de lente te halen. Het ziet er goed uit, maar het blijft de natuur, die heeft ook haar eigen wil.

De cursus bijenhouden is inmiddels afgelopen. Ik had al veel geleerd van Hans de Jong en uit de nodige literatuur, maar er valt echt enorm veel te leren en het is erg leuk om te zien hoe zoveel verschillende imkers het toch weer anders doen. Ik trof het: er werd dit jaar een aantal imkers opgeleid tot leraar bijenhouden, en zij begeleiden de cursisten intensief. Per twee cursisten was er één bijenvolk om mee te oefenen en één aspirant-leraar. En dan hadden we ook nog twee of meer 'bovenmeesters' die deze aspirant-leraren opleidden. De cursus werd gegeven op het bijenpark in Amstelveen. De imkers die daar hun kasten hebben staan bleken altijd bereid tot een praatje, anekdotes, commentaar en aanwijzingen. Al met al dus een overvloed aan kennis en ervaring, ik heb echt genoten. In de theorie over imkeren en bijen kun je je een leven verdiepen, maar imkeren zelf is ook een praktisch vak. En voor elk lastig aspect van dit vak is er wel door een imker een of ander truckje uitgevonden.

Leg een vochtige theedoek over de open kast heen tijdens de inspectie, dan blijven de bijen rustiger. Als je rauwe lijnzaadolie op je handen smeert, word je minder snel gestoken. Leg heel rustig je hand op een raat vol bijen, ze vinden dat niet prettig (ons werd dat niet gevraagd) en lopen dan weg, dan kun jij de raat inspecteren. En wist u dat bijen meer of minder stekkerig worden afhankelijk van de plantensoort waar ze nectar van halen? Om in de beperkte ruimte die ik heb maar even een paar dingen te noemen die uw fantasie en nieuwsgierigheid misschien prikkelen. Ik zou echt

Oevers kunnen vullen met alle verhalen en bijenfeitjes die ik het afgelopen jaar gehoord heb. Ik hoop u in een volgende *Oever* of op de Oeverlanden zelf weer te treffen, dan zullen Hans of ik u indien u wilt meer vertellen.

Wichert Stemerding

Foto: Tello Neckheim

Elektrische fiets

Chris vertelde dat hij door politieagenten was aangehouden op zijn zelfgemaakte elektrische fiets. Volgens Chris waren de politieagenten nieuwsgierig maar konden niets vinden waarom hij niet op zijn chrimobile mocht rijden. Chris lachte in zijn vuistje.

Windmolentje

Chris had een keer een wedstrijd bedacht voor kinderen om een windmolentje te maken. Op die dag was er maar één jongetje die had gereageerd. Normaal zou iemand dan teleurgesteld zijn, maar Chris was dat niet. Het jongetje had de prijs gewonnen en werd enthousiast onthaald.

Tello Neckheim

Contributie

Voor de leden die zelf nog niet hun contributie hebben betaald, zit in deze *Oever* een acceptgiroformulier. Deze bijdrage is nog voor 2012. Ondanks, of juist vanwege de recessie houden wij onze contributie nog steeds op minimaal 8 euro per jaar.

U kunt veel papier en tijd besparen door zelf voortaan uw bank opdracht te geven jaarlijks een door u bepaald bedrag op de door u gewenste datum aan ons over te maken. Liefst jaarlijks vóór mei. Dat doen al heel veel leden. Temeer daar de velen die elektronisch bankieren, hiervoor geen acceptgiro's meer nodig hebben.

Wij danken u hartelijk voor uw broodnodige bijdragen.

Ria Beerlage, penningmeester

Versterking Publiciteit gezocht

Wij zijn nog op zoek naar een man of vrouw die zelfstandig de totstandkoming van de publicaties van de vereniging kan coördineren. Wij geven jaarlijks 2 *Oevers* uit en 1 kalender. De nieuwe medewerker zal naast deze gedrukte publicaties, de uitgifte van jaarlijks circa 6 digitale nieuwsbrieven verzorgen.

Hij of zij zal in nauwe samenwerking met het bestuur de productie van deze publicaties coördineren. Daartoe zal hij/zij geregeld (ongeveer eens per twee maanden) de bestuursvergaderingen bijwonen; en zich tevens op de hoogte stellen van de werkzaamheden van de beheervrijwilligers en andere personen die activiteiten ontplooiën op de Oeverlanden. De nieuwe medewerker kan zelfstandig plannen, redigeren en contacten onderhouden met andere medewerkers en de drukker. Soms schrijft zij of hij zelf artikelen.

Gevraagd wordt iemand met aanwijsbare ervaring met de productie van bladen. Bij de Oeverlanden werkt iedereen als vrijwilliger. Onkosten worden vergoed. Wij bieden op onze beurt de gelegenheid veel redactionele ervaring op te doen in een natuur- en milieuorganisatie waarbij veel bijzondere betrokken mensen werken, op een van de mooiste stadsranden van Amsterdam. Meer inlichtingen en andere reacties graag schriftelijk naar het bestuur of per e-mail naar bestuur@oeverlanden.nl

Natuurwerkdag

Op zaterdag 3 november van 11.00 tot 15.30 uur wordt weer de landelijke Natuurwerkdag gehouden. Op deze dag kunnen leden en geïnteresseerden op de Oeverlanden meewerken met beheervrijwilligers. Vanwege de voorbereiding is het noodzakelijk zich tevoren aan te melden via 06 3384 6602 of bestuur@oeverlanden.nl

Voor een deel van het werk is het handig om laarzen aan te trekken.

Rein Cremer

Petje

Vorige week zag ik Chris lopen. Zijn witte petje op en licht gebogen kwam hij aanlopen. Plotseling zag ik dat hij het niet was. Maar bijna wekelijks denk ik dat ik hem zie lopen. Enkele dagen voor zijn eeuwige vertrek belde hij nog op: of ik wilde opschrijven hoe het zat met de hoeveelheid zuurstof die hij via een slangetje kreeg.

Hij belde geregeld op, hij had altijd post, adreswijzigingen en andere bureaustukken en heeft toen hij echt niet meer kon alle financiële stukken aan mij meegegeven.

Toen ik begon als 'tweede penningmeester' hield Chris alles nauwlettend in de gaten. Bij het jaarlijks verslag wilde hij vermeld zien dat de stijgende bureau-kosten grotendeels te wijten waren aan de moderne communicatiemiddelen: cartridges, internetkosten en dergelijke. Dat ik de adresetiketten printte beviel hem maar matig. Mij ook trouwens. Maar met geen mogelijkheid zou ik er in slagen zo prachtig te schrijven als Chris. Jarenlang heeft hij alles met de hand geschreven, zelfs de acceptgiro's met daarop de datum en het bedrag dat de vorige keer was betaald.

Hij heeft ons verweesd achtergelaten, maar zoals Rein schrijft, er is zoveel om ons heen dat aan Chris herinnert. Onvergetelijk.

Ria Beerlage

De mooiste plas

In en rond Amsterdam barst het van de natuur, voor wie er oog, neus en oor voor heeft. Voor degenen die ook nog beschikken over goede benen om er doorheen te struinen, biedt stadsecoloog Remco Daalder een boekje met veel inspiratie.

In *Natuurlijk Amsterdam* beschrijft hij uitgebreid 10 wandelingen in de stad en 6 er vlakbij, die variëren tussen de 5 en 12 km, aangevuld met plattegronden. Onder het kopje *De maakbare natuur* doet hij Nieuw-West aan. Hij vindt "de Nieuwe Meer de mooiste waterplas van de stad ... De Oeverlanden van de Nieuwe Meer worden sinds de jaren tachtig beheerd door een fanatieke groep vrijwilligers, die proberen de natuur zo veel mogelijk de ruimte te geven. De natuur niet in een keurslijf, maar als vormgever. Het gekke is dat je daarvoor dan toch weer moet beheeren ... De resultaten zijn er naar. De Oeverlanden zijn een van de beste plekken voor wilde planten bij de stad (rietorchis en breedbladige wespenorchis, om er twee te noemen). Het is ook een van de beste plekken in Amsterdam om nachtegalen te horen zingen."

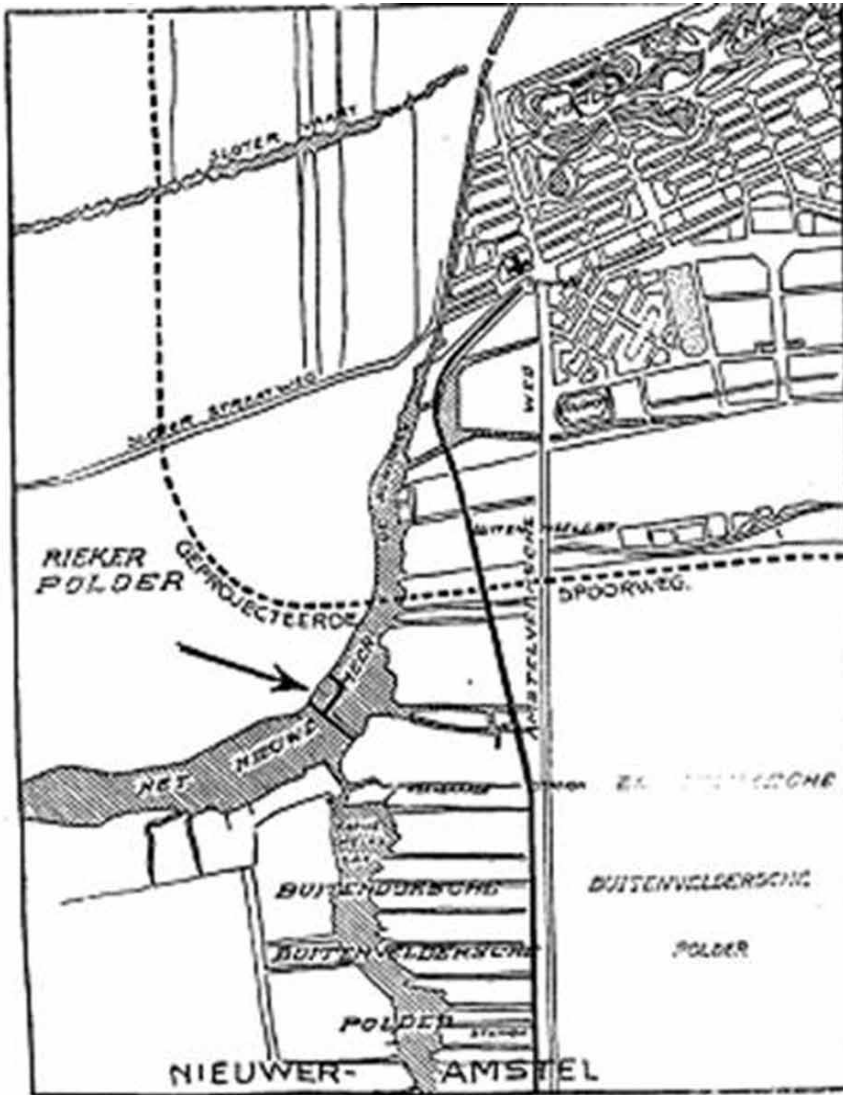
Ook zonder te wandelen is het een plezier het boek te lezen. Hij kent de stad door-en-door, houdt vooral van de woeste braakliggende gebieden; beschrijft het belang van het ecolint, en dat alles in een zeer leesbare losse en humoristische stijl. Juist de randen van de stad worden enthousiast beschreven, zoals Amsterdam-Noord, IJburg, het Diempark, en talloze vergeten plekjes. Waarbij hij niet vergeet dat je niet alles moet beschrijven, want het is niet alleen voor dieren en planten heerlijk rustig in (nog) niet-ontdekte streken.

Natuurlijk Amsterdam is rijk versierd met grappige tekeningen van Herwolt van Doornen. Het kost 17,50 euro en is uitgegeven door Bas Lubberhuizen.

Ria Beerlage

Foto: Gerard Molewijk

De sluis quaestie in de Nieuwe Meer

De in 1808 onder de regering Lodewijk Napoleon gebouwde Overtoomse sluis, die de eeuwenoude overtoom in de Kostverlorenvaart – Schinkel verving, diende om de ernstige economische crisis te bestrijden. Het scheepvaartverkeer met de ten zuiden van Amsterdam gelegen steden moest beter worden. Grotere schepen die naar de Haarlemmermeer voeren moesten tot dan toe via 't IJ en de sluisen in de Spaarne, wat een omweg was. De sluis betekende een hele vooruitgang maar gaf toch steeds meer problemen. Zij werd te klein en lag tevens in een bocht waardoor de doorvaart nog moeilijker werd.

Aan het begin van de 20e eeuw begon men plannen te maken om de sluis naar de Nieuwe Meer te verleggen omdat ze een steeds groter obstakel voor de scheepvaart vormde. Op 23 februari 1923 waarschuwde Mr. D. Hudig in verband met de aanleg van de ringspoorbaan en brug over de Nieuwe Meer voor een bedreiging van de weinige natuur om Amsterdam en dat er een veel ingrijpende plan lag, waardoor aan de schoonheid van de Nieuwe Meer voorgoed een einde zou worden gemaakt. Het plan voor de nieuwe sluis was voorbereid bij geheime raadsvoordracht, waarschijnlijk

in 1919, in een gesloten vergadering. De sluis was gepland in het midden van de Nieuwe Meer dwars door de prachtige kom. Hij vroeg zich af of de ontwerpers wel beseft hadden gehad dat zij een van de weinige gelegenheden voor ontspanning en sport in de onmiddellijke nabijheid van Amsterdam vernietigden en vroeg zich af waarom ze juist dit punt kozen. Amsterdam had volgens Hudig weinig natuurschoon behalve Amstel en Nieuwe Meeren meende dat de natuur zoveel mogelijk de stad moest indringen en laakte het ontbreken van een uitbreidingsplan. Hij stelde dat ontspanning in de vrije natuur een noodzaak is voor de stadsbevolking.

Directeur Bos van Publieke Werken, verdedigde de geplande ligging met twee argumenten. 1) Er is geen plaats ten noorden van de ringspoorbaan. Groen moet nu eenmaal weg voor de stad en er moeten attracties komen. 2) De uitmonding van het Amstel-Schinkel kanaal zou te kort voor de sluis komen en de scheepvaart te weinig ruimte om te manoeuvreren. Hudig bestreed deze problemen en stelde voor de spoorbrug en sluis met elkaar te combineren, en dat bij uitbreidingsplannen niet alleen met technische belangen maar ook met ethische normen rekening moest worden gehouden.

Kort na de publicatie van Hudig schrijft De Bazel als reactie een ingezonden stuk dat "wanneer er sprake is van slechte en lelijke stadsuitbreiding, en er weinig, of in het geheel niet, openlijk was geprotesteerd, waardoor de autoriteiten, onkundig als zij dikwijls ter zake waren, in de meening konden verkeeren, dat alles volkomen in orde was." In de Groene Amsterdammer van 23 maart 1923 stelt Jac. P. Thijssse "dat als de sluis midden in het Nieuwe Meer komt dat dat een verlies veroorzaakt aan stemming, aan levensvreugde en een afdaling naar het troosteloos oppervlakkige." Op 12 mei 1923 vroeg Henri Polak zich in het Algemeen Handelsblad af "wat het Nieuwe Meer als bron van gezondheid en rein genot voer talloze Amsterdammers beteekent? Is het nooit een dier heeren in den bol gekomen, daar eens te gaan kijken, te gaan waarnemen wat men daar eigenlijk den doodsteek toebrengen gaat?" Directeur Bos van Publieke Werken opperde de mogelijkheid de sluis helemaal aan het eind van de Nieuwe Meer bij de Ringvaart te plaatsen. Er werd nog jaren beraadslaagd. Uiteindelijk besloot de gemeenteraad de bouw van de sluis te combineren met de ringspoorbaan op de huidige plaats.

Eind 1937 wordt de bouw aanbesteed en in het oorlogsjaar 1942 werd de sluis geopend op de huidige plaats.

Henk Smit